

Специфіка підготовки майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому середовищі закладів загальної середньої освіти

Лю Іге¹

Державний заклад «Південноукраїнський педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна

E-mail: liuyige-17@pdpu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-2743-2100>

За результатами аналізу студіювання методичної, дидактичної, науково-теоретичної, педагогічної літератури визначено, що крос-культурний підхід розкриває методологію багатопанорамного дослідження «людини на перетині культур» як інноваційного типу особистості, яка дотримується загальнопланетарної етики та характеризується транскордонним мисленням, що виходить за межі власної культури. Встановлено, що крос-культурне навчання є послідовною, цілеспрямованою взаємодією вчителя та учнів, у межах якої відбувається накопичення фонових культурологічних знань, розвиток мовно-мовленнєвих умінь, необхідних для ефективної міжмовної й міжкультурної взаємодії з представниками різних лінгвокультурних спільнот. У дослідженні визначено, що мультикультурний освітній простір є просторово-предметним ареалом взаємодії суб'єктів освітнього процесу, що конструюється на засадах урахування інваріантності загальнолюдських (загальнопланетарних) цінностей у поєднанні з варіативністю культурних інтенцій (етнокультурного світогляду, національних констант, історично-культурних артефактів, культурно-детермінованих міжособистісних патернів). Функціонування мультикультурного освітнього простору в закладах загальної середньої освіти схарактеризовано як модель для створення психолого-педагогічних умов, алгоритмів, і технологій адаптаційної інтеграції особистості учня в мультикультурне поле суспільства за допомогою освітніх (дидактичних) механізмів, зокрема – крос-культурного навчання. На основі аналізу наукового фонду визначено, що вчитель іноземної мови і літератури – це висококваліфікований, конкурентоспроможний фахівець-педагог, що забезпечує освітні потреби сучасного суспільства в галузі іншомовної освіти; забезпечує організацію освітнього (розвивального, виховного) процесу на засадах збереження українських традицій, шанобливого ставлення до рідної мови та історичного минулого, патріотизму, гуманізму, демократії, толерантності та громадянської відповідальності в мультикультурному освітньому просторі. Підготовку майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі тлумачемо як педагогічний процес, що є структурним компонентом загальної, цілісної, системної професійної підготовки майбутнього педагога, що спрямований на: усвідомлення майбутніми вчителями-словесниками значущості конструювання мультикультурного освітнього простору закладів освіти на засадах етнічної толерантності; формування комплексу знань з крос-культурної дидактики та вмінь реалізації культурно-релевантних засобів навчання іноземної мови; розвиток особистісних якостей та світоглядних цінностей студентів як ініціаторів та медіаторів діалогу культур. Готовність майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі є синтетичним персонально-детермінованим і професійно-зорієнтованим конструктом, що віддзеркалює інтегративну єдність прагнення педагога-словесника здійснювати трансмісію етноцентризму в етнорелятивізм (етноментально-ідентифікаційний компонент); здатність адаптувати й ремоделювати ситуативні дидактичні інтеракції в середовище крос-культурної інтеграції у мультикультурному освітньому просторі (інтеракційно-професійний компонент); інтенцію щодо трансформації професійних знань у соціокультурний інтелект (метакогнітивно-інформаційний компонент).

Ключові слова: підготовка, професійна підготовка, готовність, учитель іноземної мови та літератури, майбутні вчителі, крос-культурна дидактика, крос-культурний методологічний підхід, крос-культурне навчання, мультикультурний освітній простір.

¹ аспірантка кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Вступ. Психологічні та лінгводидактичні детермінанти формування крос-культурної компетентності суб'єктів якщо опановують (вивчають) різні іноземні мови наразі перебувають на периферії наукового пошуку. Наукові розвідки в контексті зіставлення лінгвістичного і культурного вимірів різних мов активізують у науковому дискурсі необхідність формування у студентів, які вивчають іноземні мови, навичок «розпізнавання» (розкодування) культурно маркованих одиниць мови та їх подальше використання в процесі освітньої комунікації. Відтак, у сучасному науковому просторі країни актуалізуються наукові пошуки алгоритмів вибудови моделей підготовки майбутніх учителів, здатних організувати ефективний мультикультурний освітній простір з елементами крос-культурної дидактики, яка міститься у площини «перетину» мови й культури.

Методологічні, теоретичні й практичні засади професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови і літератури в сучасному науковому фонді розкрито ґрунтовно науковцями-мовознавцями. Так, В. Безлюдна (2017), прослідкувала етапи становлення системи фахової підготовки вчителів іноземної мови і літератури в закладах вищої педагогічної освіти України зі середини 20 століття до початку 21 століття. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці майбутніх учителів іноземної мови і літератури досліджували І. Костікова (2009), Л. Морська (2008); І. Задорожна (2012) висвітлила теоретичні й методичні засади організації самостійної роботи студентів з оволодіння англомовною комунікативною компетентністю; концептуальні напрями й практико-зорінтовані параметри формування методичної компетентності майбутніх учителів іноземної мови і літератури стали предметом наукових напрацювань О. Бігіч (2005); теорія і практика підготовки майбутніх учителів іноземної мови і літератури з опорою на потенціал самостійно-дослідницької діяльності презентовано в дисертації М. Князян (2007); наукові засади та практична система формування у майбутніх учителів іноземної мови та літератури спеціальної професійно-зорієнтованої комунікативної компетентності англійською мовою висвітлено в докторській дисертації В. Черниш (2015); концептуальне розуміння сутності професійної діяльності вчителя іноземної мови і літератури та її специфічні маркери висвітлюють О. Попова і В. Редько. До елементів крос-культурної дидактики та моделей її впровадження в освітній простір засобами навчання іноземної мови звертались В. Дороз (Загороднова), З. Бакум, І. Пальчикова, С. Костюк.

Незважаючи на значну кількість наукових доробок, присвячених своєрідності професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови та літератури, проблема їхньої підготовки до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі ще не була предметом спеціальних досліджень.

Мета та завдання дослідження. Мета дослідження – висвітлити специфіку підготовки майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі.

Завдання дослідження: 1) схарактеризувати особливості крос-культурного підходу як методологічної основи підготовки майбутніх учителів; 2) визначити поняття «крос-культурне навчання»; 3) конкретизувати поняття «мультикультурний освітній простір»; 4) розкрити специфіку професійної діяльності вчителів іноземної мови та літератури; 5) сформулювати визначення феномену «готовність майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі».

Результати дослідження. У сучасному науковому, зокрема педагогічному дискурсі, одночасно вживаються характеристики з префіксами «між-», «інтер-», «крос-» для позначення споріднених процесів. В англомовних наукових джерелах, що студіюють проблематику комунікативістики як науки, для позначення дисципліни, що вивчає процес взаємодії представників різних культур, вживаються дві номінації – *міжкультурна (Intercultural) і крос-культурна (Cross-cultural) комунікація*. Симетрію знаходимо в німецькій (*Interkulturelle Kommunikation*), угорській (*Interkulturális kommunikáció*) мовах. Як бачимо, у випадку поняття «міжкультурна комунікація» англомовний префікс «інтер-» втрачено, і замінено на стилістично більш властивий українській мові префікс «між». Так само категорія позначена в польській мові (*komunikacja międzykulturowa*). На жаль, саме це і призвело до вживання у науковому дискурсі одночасно характеристик «міжкультурне» та «інтеркультурне». Ці поняття часто не розподіляються і вживаються як синонімічні, однак між ними існують відмінності. Власний освітній, професійний та життєвий досвід автора, безпосереднє занурення в проблематику формування інокультурного й іншомовного освітнього простору різних країн (України, КНР) спонукає до вибору феномена «крос-культурного» як координати «перетину» мови й культури в просторі особистісного й професійного самовизначення. У власних міркуваннях спиратимемось на думку В. Дороз (Загороднової), яка зазначала, що в разі вивчення одночасно двох мов учнів-білінгвів слід застосовувати саме крос-культурний підхід.

Конкретний предметний зміст та методологія (принципи, підходи) крос-культурних досліджень натепер реалізується у науковому дискурсі завдяки доволі широкій палітрі тлумачень. Науковці досить часто послуговуються різноманітними термінологічними конструктами, зокрема «*інтер-культурне*», «*крос-культурне*», «*між-культурне*» без необхідного врахування їх змістових і смислових відмінностей і специфіки. На перший погляд, названі словоформи віддзеркалюють той самий зміст, проте найчастіше номінація «крос-культурне» набуває домінуючого значення. Термін «крос-культура» подеколи ототожнюється із поняттями «мультикультуралізм», «транскультура», «інтеркультура».

За результатами аналізу студіювання методичної, дидактичної, науково-теоретичної, педагогічної літератури визначено, що крос-культурний підхід розкриває методологію багатопанорамного дослідження «людини на перетині культур» як інноваційного типу особистості, яка дотримується загальнопланетарної етики та характеризується транскордонним мисленням, що виходить за межі власної культури. За крос-культурним підходом, здатна до крос-культурної інтеракції особистість інтегрує проєкції різних культур, визнаючи як універсальність людського існування, так і наявність широкої палітри інокультурних форм на засадах балансу толерантності культурних цінностей; здійснює вибір мовно-комунікативної стратегії, інтеріоризує цінності інших культур, не применшуючи значущості власної. Крос-культурний підхід декларує «поліфонію культур» з одночасною самоверифікацією особистості в національному сегменті загальної культури. Крос-культурний підхід у суспільному (зокрема, освітньому) значенні постулює пріоритетність розроблення освітніх концепцій на засадах культурно-ідентифікаційних метакогнітивних стратегій у взаємодії з інокультурними й іномовними репрезентантами в координатах всеосяжної поваги й толерантності до багатоманітності.

В основі розуміння сутності крос-культурного навчання лежить наукова думка В. Загородної, яка визначила методичні й методологічні координати впровадження крос-культурної дидактики в освітній простір школи. Крос-культурне навчання української мови є цілеспрямованою, послідовно організованою взаємодією педагога й учнів-білінгвів, що детермінована змістом мовленнєвої (мовної) діяльності, в межах якої відбувається трансфер (передавання) та засвоєння знань, умінь і навичок української мови в інтеракції та взаємовпливі з рідною мовою і культурою, що передбачає застосування конкретних принципів, методів, прийомів і засобів навчання, а також ураховує характер білінгвальних явищ і вплив транспозиції й інтерференції на якість навчання (Загороднова, 2016).

З опорою на вищезазначене можемо стверджувати, що крос-культурне навчання є послідовною, цілеспрямованою взаємодією вчителя та учнів, в межах якої відбувається накопичення фонових культурологічних знань, розвиток мовно-мовленнєвих умінь, необхідних для ефективної міжмовної і міжкультурної взаємодії з представниками різних лінгвокультурних спільнот; забезпечує здатність індивіда користуватись арсеналом лінгвокультурних знань, інструментарієм вербального/невербального спілкування; толерантне ставлення до розбіжностей світовідчуття (національні маркери, соціокультурні культурні коди, культурно-детерміновані традиції, етнокультурні артефакти, фольклорно-історичні одиниці) інокультурних репрезентантів; сприяє формуванню крос-культурної компетентності учня (здатність до розпізнавання й розкодування культурно-маркованих лексичних одиниць мови, продуктивне використання міжмовного дискурсу, здатність вибудовувати мовно-комунікативну стратегію на засадах толерантності до етнічної, культурної, національної багатоманітності), його крос-культурного інтелекту (відкритість до крос-культурної інтеракції, розуміння себе як «людини культури», прагнення до взаємозбагачувального діалогу культур).

На нашу думку, мультикультурний освітній простір є просторово-предметним ареалом взаємодії суб'єктів освітнього процесу, що конструюється на засадах урахування інваріантності загальнолюдських (загальнопланетарних) цінностей у поєднанні з варіативністю культурних інтенцій (етнокультурного світогляду, національних констант, історично-культурних артефактів, культурно-детермінованих міжособистісних патернів). Мультикультурний освітній простір моделюється на засадах конвергенції та інтеграції національних та інокультурних цінностей, забезпечує мультиплікацію («примноження») духовно-ціннісного й культурного багатства індивіда шляхом опанування іноземними мовами як способами міжкультурної взаємодії. Мультикультурний освітній простір є фрагментом трансльованого в систему освіти мультикультурного поля суспільства: відтак, забезпечує перетворення «довколишнього» в «індивідуальне». Функціонування мультикультурного освітнього простору в закладах загальної середньої освіти розуміємо як модель для створення психолого-педагогічних умов, алгоритмів і технологій адаптаційної інтеграції особистості учня в мультикультурне поле суспільства за допомогою освітніх (дидактичних) механізмів, зокрема – крос-культурного навчання.

Учитель іноземної мови і літератури – це висококваліфікований, конкурентоспроможний фахівець-педагог, який забезпечує освітні потреби сучасного суспільства в галузі іншомовної освіти; організацію освітнього (розвивального, виховного) процесу на засадах збереження українських традицій, шанобливого ставлення до рідної мови та історичного минулого, на засадах патріотизму, гуманізму, демократії, толерантності та громадянської відповідальності в мультикультурному освітньому просторі.

Своєрідність професійної діяльності вчителя іноземної мови та літератури можемо сформулювати таким чином: сучасного вчителя іноземної мови вирізняє яскраво виражена соціальна зорієнтованість (місія націєтворення), що виявляється в усвідомленні необхідності збереження потенціалу, плекання рідної мови; інтеракційної спрямованості щодо можливостей установлювати контакти з різними мовними й культурними репрезентантами в парадигмі діалогу культур (місія культуротворення); рівнем володіння рідною та іноземною мовами і здатністю навчати інших, розуміння мови як інструмента інтерактивної дії у мультикультурному просторі (місія мовотворення).

Підготовку майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі тлумачимо як педагогічний процес, що є структурним компонентом загальної, цілісної, системної професійної підготовки майбутнього педагога, спрямований на: усвідомлення майбутніми вчителями-словесниками значущості конструювання мультикультурного освітнього простору закладів освіти на засадах етнічної толерантності; формування комплексу знань з крос-культурної дидактики та вмінь реалізації культурно-релевантних засобів навчання іноземної мови; розвиток особистісних якостей та світоглядних цінностей студентів як ініціаторів та медіаторів діалогу культур.

Результат процесу підготовки майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі номінуємо категорією «готовність майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі».

Готовність майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі є синтетичним персонально-детермінованим і професійно-зорієнтованим конструктом, що віддзеркалює інтегративну єдність прагнення педагога-словесника здійснювати трансмісію етноцентризму в етнорелятивізм (етноментально-ідентифікаційний компонент); здатність адаптувати й ремоделювати ситуативні дидактичні інтеракції у середовище крос-культурної інтеграції в мультикультурному освітньому просторі (інтеракційно-професійний компонент); інтенцію щодо трансформації професійних знань у соціокультурний інтелект (метакогнітивно-інформаційний компонент).

Інтеракційно-професійний компонент готовності майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі віддзеркалює систему компетентностей професійного характеру, що уможливають ефективну реалізацію крос-культурного навчання в системі викладання іноземних мов; забезпечується сформованістю крос-культурної, іншомовно-комунікативної та дидактичної компетентностей майбутнього педагога.

Метакогнітивно-інформаційний компонент готовності до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі віддзеркалює знання щодо способів реалізації крос-культурного навчання на уроках іноземної мови; забезпечується соціолінгвістичними (контекстними), культурними (фоновими) знаннями, обізнаністю з лінгвокультурними основами міжкультурної комунікації й інтуїтивно-рефлексійним сприйняттям культурної інформації (культурний інтелект).

Етноментально-ідентифікаційний компонент відображає особистісні властивості та інтенції педагога, що дозволяють ефективно вибудовувати власну методiku крос-культурного навчання іноземної мови в закладах освіти; забезпечується опорою на сформовану етнокультурної ідентичності, етнокультурної толерантності та стійкої етнокультурної світоглядної настанови майбутнього вчителя.

Висновки. На основі опрацювання наукових джерел визначено сутнісні ознаки категорії «крос-культурне навчання» як способу вираження потенціалу міжкультурної освітньої взаємодії в умовах мультикультуризації освітнього простору країни. Спираючись на науковий аналіз категорії «крос-культурне навчання», описано специфіку професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання. Визначено етноментально-ідентифікаційний, метакогнітивно-інформаційний та інтеракційно-професійний компоненти готовності майбутніх учителів іноземної мови до крос-культурного навчання. Перспективи подальших розвідок полягають в апробації системи підготовки майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання в університетському освітньому просторі.

Література

Бакум З. П. Українська мова як іноземна: Лінгводидактичні проблеми. Філологічні студії : *Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету* : зб. наук. праць, 2010. Вип. 5. С. 226–232.

Бігич О. Б. Технології формування методичної компетентності викладача іноземної мови. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія : Педагогіка та психологія. 2018. Вип. 28. С. 189-197.

Безлюдна В. В. Професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов як наукова проблема. *Вісник Черкаського університету*. 2016. № 4. С. 76-80 (Серія: «Педагогічні науки»).

Загороднова В. Ф. Крос-культурне навчання української мови учнів-білінгвів в умовах міжетнічної комунікації. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Сер.: Філологічні науки. 2016. Вип. 10. С. 9-19.

Задорожна І. П. Теоретико-методичні засади організації самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння англomовною комунікативною компетенцією: автореф. дис. ... д-ра пед наук: 13.00.02 / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2012. 44 с.

Князян М. О. Дидактизація як база інноватизації навчання іноземних мов у європейському союзі та Україні. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2012. № 11-12. С. 175-180.

Костікова І. І. Використання інтернет-ресурсів на заняттях з іноземної мови. *Педагогіка та психологія*. 2018. Вип. 59. С. 76-83.

Костюк С. С. Підходи до формування компетентностей міжкультурної комунікації студентів-іноземців. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Серія Педагогічні науки. 2017. Вип. 2. С. 156–162.

Морська Л. О. Інтегрований підхід до викладання іноземної мови. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2001. Вип. 419. С. 18–20.

Пальчикова О. О. Реалізація крос-культурного підходу до навчання української мови іноземних студентів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 . Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2015. 256 с.

Попова О. В. Теоретико-методичні засади професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в умовах університетської освіти: дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 : 13.00.02. ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Одеса, 2017. 479 с

Редько В. Г., Пасічник О. С. Засоби реалізації діалогу культур у змісті шкільних підручників з іноземних мов. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2012. Вип. 30. С. 219-224

Черниш В. В. Організація та проведення рольових ігор на уроках іноземної мови. *Іноземні мови*. 2010. № 4. С. 7-15.

Specificity of training future teachers of a foreign language and literature for cross-cultural education within multicultural educational environment of institutions of general secondary education

Liu Yige²

State institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky", Odesa, Ukraine

According to the results of the study of methodological, didactic, scientific-theoretical, pedagogical literature, it is determined that the cross-cultural approach reveals the methodology of a multi-panoramic study of "a person at the intersection of cultures" as an innovative type of personality that adheres to planetary ethics and is characterized by cross-border thinking that goes beyond his/her own culture. It has been determined that cross-cultural learning is a consistent, purposeful interaction of teachers and students, within which there is an accumulation of background and cultural knowledge, the development of language and speech skills necessary for effective inter-linguistic and intercultural interaction with representatives of various linguistic and cultural communities. The study determined that the multicultural educational space is a spatial-subject area of interaction between subjects of the educational process, which is constructed on the basis of taking into account the invariance of universal human (planetary) values in combination with the variability of cultural intents (ethnocultural worldview, national constants, historical-cultural artifacts, cultural-deterministic interpersonal patterns). The functioning of the multicultural educational space in institutions of general secondary education is characterized as a model for creating psychological and pedagogical conditions, algorithms, and technologies for the adaptation integration of the student's personality into the multicultural field of society through educational (didactic) mechanisms, in particular, cross-cultural learning. Based on the analysis of the scientific fund, it is determined that a teacher of a foreign language and literature is a highly qualified, competitive specialist-teacher, providing the educational needs of modern society in the field of foreign language education; ensures the organization of the educational (educational, developmental) process on the basis of preserving Ukrainian traditions, respectful attitude to the native language and historical past, on the principles of patriotism, humanism, democracy, tolerance and civic responsibility in the multicultural educational space. The training of future teachers of a foreign language and literature for cross-cultural learning within a multicultural educational space is interpreted as a pedagogical process, which is a structural component of the general, holistic, systematic professional training of the future teacher, aimed at: the

² Postgraduate Student of the Department of Pedagogy at the State institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky»

awareness by future teachers of the importance of constructing a multicultural educational space at educational institutions on the basis of ethnic tolerance; formation of a complex of knowledge on cross-cultural didactics and skills in implementing culturally relevant means of teaching a foreign language; development of personal properties and worldview values of students as initiators and mediators of the dialogue of cultures. The readiness of future teachers of a foreign language and literature for cross-cultural learning within a multicultural educational space is a synthetic personal-deterministic and professionally-oriented construct that reflects the integrative unity of the desire of the teacher-dictionary to carry out the transmission of ethnocentrism into ethnorelativism (ethno-mental identification component); the ability to adapt and remodel situational didactic interactions within an environment of cross-cultural integration in a multicultural educational space (interactive-professional component); intention to transform professional knowledge into sociocultural intelligence (metacognitive information-centred component).

Keywords: training, professional training, readiness, teacher of a foreign language and literature, future teachers, cross-cultural didactics, cross-cultural methodological approach, cross-cultural learning, multicultural educational space.

References

Bakum, Z.P. (2010). Ukrayins'ka mova yak inozemna: Lihvodydaktychni problemy [Ukrainian language as a foreign language: Linguistic and didactic problems]. *Filolohichni studiyi : Naukovyy visnyk Kryvoriz'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu : zb. nauk. prats' – Philological studies: Scientific bulletin of the Kryvyi Rih State Pedagogical University: coll. of science works*. Issue 5, pp. 226-232 [in Ukrainian].

Bezlyudna, V.V. (2016). Profesiyna pidhotovka maybutnikh uchyteliv inozemnykh mov yak naukova problema [Professional training of future teachers' foreign languages as a scientific problem]. *Visnyk Cherkas'koho universytetu. (Seriya: «Pedahohichni nauky») – Herald of Cherkasy University. (Series: "Pedagogical Sciences")*. Vols. 4, pp. 76–80 [in Ukrainian].

Bihych, O.B. (2018). Tekhnolohiyi formuvannya metodychnoyi kompetentnosti vykladacha inozemnoyi movy [Technologies for the formation of methodological competence of a foreign language teacher]. *Visnyk Kyyivs'koho natsional'noho lnhvistychnoho universytetu. Seriya: Pedahohika ta psykholohiya – Bulletin of the Kyiv National Linguistic University. Series: Pedagogy and psychology*. Issue 28, pp. 189-197 [in Ukrainian].

Chernysh, V.V. (2010). Orhanizatsiya ta provedennya rol'ovyykh ihor na urokakh inozemnoyi movy [Organization and conduct of role-playing games in foreign language lessons]. *Inozemni movy – Foreign languages*. Vols. 4, pp. 7-15 [in Ukrainian].

Knyazyan, M.O. (2012). Dydaktyzatsiya yak baza innovatyzatsiyi navchannya inozemnykh mov u yevropeys'komu soyuzi ta Ukrayini [Didacticization as a basis for innovation in foreign language teaching in the European Union and Ukraine]. *Naukovyy visnyk Pivdenoukrayins'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushynskogo – Scientific Bulletin of the South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky*. Vols. 11-12, pp. 175-180 [in Ukrainian].

Kostikova, I.I. (2018). Vykorystannya internet-resursiv na zanyattiyakh z inozemnoyi movy [Use of Internet resources in foreign language classes]. *Pedahohika ta psykholohiya – Pedagogy and psychology*. Issue 59, pp. 76-83 [in Ukrainian].

Kostyuk, S.S. (2017). Pidkhody do formuvannya kompetentnostey mizhkul'turnoyi komunikatsiyi studentiv-inozemtsiv [Approaches to the formation of intercultural communication competencies of foreign students]. *Naukovi zapysky Berdyans'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Seriya Pedahohichni nauky – Scientific notes of Berdyan State Pedagogical University. Pedagogical sciences series*. Issue 2, pp. 156-162 [in Ukrainian].

Mors'ka, L.O. (2001). Intehrovanyy pidkhid do vykladannya inozemnoyi movy [Integrated approach to foreign language teaching]. *Visnyk Natsional'noho universytetu «L'vivs'ka politekhnika» – Bulletin of the Lviv Polytechnic National University*. Lviv: Vydavnytstvo Natsional'noho universytetu «L'vivs'ka politekhnika». Vols. 419, pp. 18-20 [in Ukrainian].

Pal'chukova, O.O. (2015). Realizatsiya kros-kul'turnoho pidkhodu do navchannya ukrayins'koyi movy inozemnykh studentiv [Implementation of a cross-cultural approach to teaching Ukrainian language to foreign students]. *Candidate's thesis*. Kyiv: Kyyivs'kyy universytet imeni Borysa Hrinchenka [in Ukrainian].

Popova, O.V. (2017). Teoretyko-metodychni zasady profesiyno-movlennyevoyi pidhotovky maybutnikh perekladachiv kytays'koyi movy v umovakh universytet-s'koyi osvity [Theoretical and methodological principles of professional and speech training of future translators of the Chinese language in the conditions of university education]. *Doctor's thesis*. Odesa: South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky [in Ukrainian].

Red'ko, V.H., & Pasichnyk, O.S. (2012). Zasoby realizatsiyi dialohu kul'tur u zmisti shkil'nykh pidruchnykiv z inozemnykh mov [Means of cultural dialogue in the content of school textbooks on foreign languages]. *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu «Ostroz'ka akademiya» – Scientific notes of the National University "Ostroh Academy"*. Issue 30, pp. 219-224 [in Ukrainian].

Zadorozhna, I.P. (2012). Teoretyko-metodychni zasady orhanizatsiyi samostiynoyi roboty maybutnikh uchyteliv z ovolodinnya anhlomovnoyu komunikatyvnoyu kompetentsiyeyu [Theoretical and methodological principles of organizing future teachers' independent work on mastering English-language communicative competence]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv: Kyyivs'kyy natsional'nyy lnhvistychnyy universytet [in Ukrainian].

Zahorodnova, V.F. (2016). Kros-kul'turne navchannya ukrayins'koyi movy uchniv-bilinhviv v umovakh mizhetnichnoyi komunikatsiyi [Cross-cultural teaching of the Ukrainian language of bilingual students in the conditions of interethnic communication]. *Naukovi zapysky Berdyans'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Ser.: Filolohichni nauky – Scientific notes of Berdyan State Pedagogical University. Ser.: Philological sciences*. Issue 10, pp. 9-19 [in Ukrainian].

Accepted: September 11, 2023

